

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 22 oktober 2015

Mål nr

B 5744-14

KLAGANDE

PR

Ombud och offentlig försvarare: Advokat SB

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Våld mot tjänsteman

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2014-10-30 i mål B 6191-14

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar på det sättet hovrättens domslut att Högsta domstolen frikänner PR från ansvar för våld mot tjänsteman.

SB ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av PR i Högsta domstolen med 4 069 kr. Av beloppet avser 3 255 kr arbete och 814 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

PR har yrkat att Högsta domstolen ska frikänna honom från ansvar för våld mot tjänsteman.

Riksåklagaren har medgett ändring av hovrättens dom.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd med utgångspunkt i vad hovrätten funnit utrett om PRs handlande.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. PR åtalades för våld mot tjänsteman och våldsamt motstånd. Enligt åtalet för våld mot tjänsteman hade han den 8 februari 2014 angripit polismannen CH med våld när hon och hennes kollega skulle ingripa mot honom. Både tingsrätten och hovrätten fann det utrett att PR avsiktligt hade sparkat CH på benet. Tingsrätten konstaterade emellertid att någon smärta inte hade uppkommit till följd av sparken och ogillade åtalet för våld mot tjänsteman. Hovrätten, som var av uppfattningen att straffbestämmelsen inte innefattar

krav på att våldet ska medföra någon viss effekt, har ändrat tingsrättens dom och dömt PR för våld mot tjänsteman, ringa brott. Domstolarna har bifallit åtalet för våldsamt motstånd.

Den rättsliga regleringen

2. Enligt 17 kap. 1 § brottsbalken ska den som med ”våld eller hot om våld förgriper sig å någon i hans myndighetsutövning” dömas för våld eller hot mot tjänsteman till fängelse i högst fyra år. Om brottet är ringa döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

3. Bestämmelsens beskrivning av vilket våld som krävs för ansvar tillkom ursprungligen genom 1948 års strafflagsrevision och har därefter överförts till brottsbalken utan någon förändring i sak. Enligt förarbetena åsyftades med det dåvarande uttrycket ”förgripelse å ämbetsman med våld” samma krav som i rånbestämmelsen, dvs. att det ska vara fråga om ”våld å person” (se NJA II 1948 s. 301 ff.). Även i den nuvarande straffbestämmelsen om rån i 8 kap. 5 § brottsbalken uppställs ett sådant krav.

4. Våld på person kan ses som ett kvalificerat våldsbegrepp och innefattar dels misshandel, dels ett praktiskt taget fullständigt betvingande av kroppens rörelsefrihet (se Nils-Olof Berggren m.fl., Brottsbalken, 1 januari 2015, Zeteo, kommentaren till 8 kap. 5 § under rubriken Stöldfallet och NJA II 1942 s. 357 f. angående förarbetena till rånbestämmelsen). Det innebär alltså att såväl misshandel som vissa frihetsbrott kan utgöra våld mot tjänsteman förutsatt att övriga i 17 kap. 1 § brottsbalken angivna förutsättningar är uppfyllda. Att bestämmelsen ska uppfattas på detta sätt förefaller det råda enighet om i den juridiska litteraturen (se exempelvis Magnus Ulväng m.fl., Brotten mot allmänheten och staten, 2 uppl. 2014, s. 229). Detta synsätt får också stöd av rättsfallet NJA 1992 s. 528.

5. För misshandel döms enligt 3 kap. 5 § brottsbalken den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd. Med smärta i bestämmelsens mening avses ett fysiskt lidande som inte är alltför obetydligt. Tillfogande av ett mindre kroppsligt obehag faller inte under misshandelsbegreppet. För att misshandel ska anses föreligga, då kroppsskada eller sjukdom inte har förorsakats, krävs att den kroppsliga störningen inte har varit alltför lindrig eller hastigt övergående. (Se Nils-Olof Berggren m.fl., a.a., kommentaren till 3 kap. 5 §.)

Bedömningen i detta fall

6. PR har avsiktligt sparkat CH på benet. Hennes byxor var försedda med skydd och sparken medförde endast ett mindre kroppsligt obehag. Någon smärta i misshandelsbestämmelsens mening har således inte uppstått. Det innebär att det inte har varit fråga om våld på person. Åtalet mot PR för våld mot tjänsteman ska därför ogillas.

7. PRs gärning skulle också kunna ses som ett försök till våld mot tjänsteman. Ett fullbordat brott skulle dock ha bedömts som ringa. Försök till våld mot tjänsteman som är ringa är inte straffbart (se 17 kap. 16 § brottsbalken).

8. Det anförda innebär att PR ska frikännas från ansvar i denna del.

Påföljd

9. Enligt den del av hovrättens dom som inte har överklagats har PR gjort sig skyldig till våldsamt motstånd. Även om åtalet för våld mot tjänsteman nu ogillas saknas skäl att ändra den påföljd som hovrätten har bestämt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ella Nyström, Kerstin Calissendorff, Göran Lambertz, Ingemar Persson och Anders Eka (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Frida Barrstrand